

DOĞAN CÜCELOĞLU

ANLAMLI VE COŞKULU
BİR YAŞAM İÇİN

SAVAŞÇI

Remzi Kitabevi

SAVAŐI

DOĞAN CÜCELOĞLU, İstanbul Üniversitesi psikoloji bölümünü bitirdi. ABD’de Illinois Üniversitesi’nde Bilişsel Psikoloji (algılama, düşünme, iletişim) alanında doktorasını yaptı.

Daha sonra Türkiye’de Hacettepe ve Boğaziçi üniversitelerinde görev alan Cüceloğlu, Fulbright bursuyla bir yıl süreyle Berkeley’deki Kaliforniya Üniversitesi’nde ziyaretçi öğretim üyesi olarak çalışmalarda bulundu.

1980-1996 yılları arasında ABD’de Fullerton şehrindeki Kaliforniya Eyalet Üniversitesi’nde görev yapan Cüceloğlu’nun, kırkı aşkın Türkçe ve İngilizce bilimsel makalesi yayımlandı. 1996 yılından itibaren Türkiye’de üniversite öğrencilerine, öğretmenlere, ana-babalara ve iş insanlarına yönelik seminerlere, konferanslara ve atölye çalışmalarına ağırlık verdi.

1979’dan sonra Türk insanının düşünce, duygu ve davranışlarını psikoloji kavramları içinde inceleyen kitaplar hazırlayan Cüceloğlu’nu 16 Şubat 2021’de kaybettik.

YAYINEVİMİZDEN ÇIKAN KİTAPLARI

- Bir Kadın Bir Ses • Damdan Düşen Psikolog (söyleşi: Canan Dilâ)
- Derviş’in Aklı (Prof. Ahmet Dervişoğlu ile söyleşi) • İçimizdeki Biz
- İçimizdeki Çocuk • İnsan ve Davranışı • İletişim Donanımları
- Korku Kültürü • ‘Mış Gibi’ Yaşamlar • ‘Mış Gibi’ Yetişkinler
- Onlar Benim Kahramanım • Savaşçı

www.dogancuceloglu.net

DOĞAN CÜCELOĞLU

Anlamalı ve Coşkulu
Bir Yaşam İçin

SAVAŐI

Remzi Kitabevi

SAVAŞCI / Doğan Cüceloğlu
Felsefi Psikoloji

© Remzi Kitabevi, 2024

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Son okuma: Ömer Erduran
Kapak görseli: Gencraft desteğiyle hazırlanmıştır.
Kapak tasarımı: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-2170-8

BİRİNCİ-ON BEŞİNCİ BASIM: Sistem Yayıncılık, Kasım 1999
ON ALTINCI BASIM: Remzi Kitabevi, Kasım 2001
SEKSENİNCİ BASIM: Şubat 2024

Kitabın bu basımı 10.000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi
4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul
Sertifika no: 44903 / Tel (212) 629 0615

Bir Anı/Bir Sunuş

Ben yedi yaşında okula başladım.

İlk gün öğretmen bir oğlanı cetvelle dövdü; kıpır kıpır yerinde duramayan, bugünkü bilgiler çerçevesinde olsa, büyük bir olasılıkla hiperaktif tanısı konacak olan, Şükrü adında ufak bir oğlan çocuğu.

Çok korktum. Ertesi gün hastalandım. Sıtma oldum.

Sarhoş iğnecinin iğnesi sinire geldiği için sol bacağıma kurudu, zayıfladı ve topal oldum. O yıl okula gidemedim.

Rahmetlik annem bacağıma aylarca sıcak kepek lapası sardı, geceler boyunca kan yürüsün diye o bacağıma ovdu. Ve ayağıma kan yürüdü, can geldi, dokuz ay sonra topal aksak, yine yürümeye başladım.

Ertesi yıl sekiz yaşında, korkarak okula gittim. Okulun ilk günü, güler yüzlü, sıcacık bakışlı bir öğretmen bizimle beraber çocuk şarkıları söyledi, “Aferin çocuklar, ne güzel söylediniz,” dedi. Ve benim saçımı okşadı. Gözümün içine baktı, gülümsedi.

Son dersten sonra eve koşarak gittim, yolda coşkuyla şöyle bağırdığımı hatırlıyorum: “Ben okulumu seviyorum! Ben okulumu seviyorum!”

İki yıl sonra annem öldü. Okula gittiğimde yine aynı öğretmenim bacağıma okşadı, gözleri nemliydi.

Şimdi ben altmış bir yaşındayım. Ve bu satırları yazarken gözlerim nemli. Öğretmenimi özledim.

Ne mutlu bana ki öğretmenimin sağlığında ona bu kitabımı armağan etme fırsatını buldum.

Öğretmenim Muazzez Aktolga, bu kitabı size sunabildiğim için mutluyum.

Sevgili öğretmenim, benim başımı yine okşayın. Yine gülerek bakın yüzüme. Yine beraber şarkı söyletin bize.

Sizin sevgi dolu sözlerinize ve takdir dolu bakışlarınıza hep ihtiyacım oldu; onların yeri başka.

Kimse öğretmen gibi bakamıyor, kimse öğretmen gibi sevemiyor, sizin sevginiz bir başka öğretmenim.

Doğan Cüceloğlu

25. Yıl Özel Baskısı İçin Sunuş

Değerli yazar Doğan Cüceloğlu'nun *Savaşçı* adlı eserinin 25. yıl özel basımını sunmakla onur duyuyoruz.

Savaşçı'nın serüveni, çeyrek asır önce Doğan Cüceloğlu'nun öğretmen Arif Okurer'le sohbetleriyle başladı. Bu sohbetler pek çok okurun hayatına dokundu. Gözlemleyen, sorgulayan, kendini gerçekleştirmeye çalışan bireylerin yetişmesine katkıda bulundu.

2021 yılında yitirdiğimiz Doğan Cüceloğlu'nun 3. ölüm yıldönümünde onun anısını yaşatmak ve bu yapıtın önemini vurgulamak için bir özel basım yapma kararı aldık. Bu baskı için kitabın hem tasarımı yeniden ele alındı hem de metinde, yazarın üslubuna ve içeriğe sadık kalınarak gerekli görülen küçük revizyonlar yapıldı. Bu konuda destekleri için Doğan Cüceloğlu'nun ailesine teşekkür ederiz.

Savaşçı'nın bu özel basımının, yeni okurlara Doğan Cüceloğlu'yla tanışma fırsatı yaratacağını, tekrar okumak isteyenlere de yeni keşifler sunacağını umuyoruz.

İyi okumalar...

Remzi Kitabevi

İçindekiler

Arayış, 9

Uyanış, 33

Niyet, 63

Geleceği Yaratmak, 93

Güç, 139

Sorumluluk, 179

Ölüm Bilinci, 217

Değişim, 245

Bitmemiş İşler, 291

Savaşçı Olmak İçin, 327

Devam Edelim, 365

Teşekkür, 367

Kavramlar Sözlüğü, 369

Kaynaklar, 374

“ Anlam arayışında ilk adım, kritik ve can alıcı soruları sorabilmektir. İkinci adım ise, soruların yanıtını aramaktır. ”

Arayış

SEMİNER SONRASI beni kapıda yakaladı. Yüzünde heyecan, gerginlik, mutluluk ve kaygı birbirine karışmıştı sanki. Göz göze geldik: “Hocam, bir sorum vardı, acaba bana birkaç dakikanızı ayırabilir misiniz?” Gözlerimiz birbirini anladı, onlar anlaştıktan sonra, istekler genellikle olumlu yanıtları. Ben de öyle yaptım.

“Birkaç dakika ayırabilirim.”

“Ben öğretmenim. Öğretmenliğe inanıyorum ama mutsuzum. Sizin tüm kitaplarınızı okudum. *Sizinle konuşmak istiyorum.*”

“Adınız?”

“Adım Arif efendim. Arif Okurer. Dediğim gibi sınıf öğretmeniyim. Öğretmenliği istediğim için seçtim. Ama şimdi öğretmenliği seçtiğim için kendimi biraz aptal hissediyorum. Kaybolmuş gibiyim. Ve neden aptal hissettiğimi, neden kaybolmuş hissettiğimi de tam bilmiyorum.”

Bu kadar kestirmeden ve yalın bir dille anlam arayışını anlatışı beni etkilemişti. Karşımda, yaşamı anlamsızlaşmadan yakalamak isteyen, buna çabalayan, ama neyi nasıl yapacağını pek bilemeyen birini görüyordum.

“Arif Bey, bu birkaç dakika içinde konuşulacak bir konu mu?”

“Doğan Bey, size ulaşmak zor; bu benim tek fırsatım. Size mektup yazdım ama cevap alamadım. Birkaç dakika için bile olsa konuşmak isterdim. O kadar bunalıma girdim ki bütçemi zorlayarak psikoloğa gittim, ama pek yararlanamadım.”

“Anlıyorum. Konuşmamız gerektiğini görüyorum.”

“Evet.”

“Ama, birkaç dakikadan daha uzun zamana gereksinmemiz var.”

“Siz ne zaman dersenez, ben istediğiniz yere gelirim.”

“Yarın Cumartesi. Yarın öğleden sonra saat ikide Kabataş Deniz Otobüsü İskelesi'nin yanındaki çay bahçesinde buluşalım mı?”

“Ben Üsküdar'dan geleceğim, bana uygun.”

“Oldu. Yarın saat ikide bulaşmak üzere.”

Gülümseyerek elimi sıktı. Heyecanlıydı. Yüzünü mutlu bir ifade kaplamıştı. Onu daha yakından tanımak istediğimin farkına vardım.

Arayış içinde olan insana pek kolay rastlamıyorum toplumumuzda. Benimle konuşmak isteyen insanların çoğu, aslında bir başkasını nasıl değiştirebileceklerini soruyorlar:

“Kocam benimle iletişim kurmuyor. Sizin kitaplarınızı okumasını söyledim, onları da okumuyor. Ne yapmalıyım?”

“Annem ve babam sürekli birbirleriyle kavga ediyorlar. Onların kavga etmemesi için ne yapabilirim?”

“Çocuğumuzun öğretmeni, öğrencilerini azarlıyor. Asık suratlı biri. Daha iyi bir öğretmen olması için ona ne söylemeliyim? Acaba öğretmeni değiştirmeli miyim?”

“Karımın annesi bizim her işimize burnunu sokuyor. Karım bundan rahatsız değil, ama ben rahatsızım. Ne yapayım, nasıl hareket edeyim de bizim kayınvalidenin işimize karışmasını önleyeyim?”

Tabii, en sık sorulan, “Bu memleketin insanını nasıl değiştireceğiz, nasıl adam edeceğiz hocam?” sorusu oluyor.

Arif öğretmen, bir başkasını değiştirmek için soru sormadı. Aslında bana soru sormadı. Yaşamının anlamsızlığının farkına vardığını, bu boşluğun içinde kıvrandığını söyledi. Bir arayış içinde olduğunu paylaştı.

Arif öğretmeni sevdim. Arayış içinde olan insan benim için değerlidir. Bu insan bir öğretmen ise, o zaman gözümde değeri bir kat daha artar. Ona zaman ayırmaya karar verdim.

* * *

Cumartesi günü öğleden sonra saat bir buçukta evden çıktım, Ak-yol’dan Fındıklı’ya doğru yürüyerek indim. Köşedeki sigorta şirketinin genel müdürlük binasının önündeki ışıklardan karşıya geçtim. Yüzüm denize dönük yürürken sağımda bir cami, önümde bir park ve parkın hemen içinde bir çocuk bahçesi yer alıyor. Kırık dökük salıncakları, yeşile boyanmış, oturacak yerleri kırık bankları var bu parkın. Banklar kırık olmasına rağmen yine de insanlar oturuyor üzerinde. Anababalar çocuklarını sallıyor, bazı çocuklar kaydırağa tırmanıyorlar; kuşlar yerlerde yiyecek kırıntısı arıyor. Oldukça kuvvetli bir esinti çıkmış ve bu esinti görünmez bir el gibi yerdeki kâğıt parçalarını, plastik torbaları havalandırıp önüne katıyor ve parktaki tüm çöpleri harekete geçiriyor.

Kuvvetli esinti yere atılmış boş bir hamburger torbasını sürüklemeye başladı. Dört yaşlarında bir kız çocuğu torbanın arkasından koştu, onu yakaladı ve kendisini gözleriyle takip eden, muhtemelen kendisinden bir yaş büyük ağabeyine, “Bak! Ben buldum,” diyerek övgüyle elindeki kâğıt torbayı gösterdi. Ağabeyi bununla gerçekten ilgilendi; üzeri resimli, parlak renkli, büyük yazıları olan, göz alıcı bir torba olduğu için kıza gıptayla baktı. Küçük kız ağabeyinden daha güçlü durumda olmaktan memnun, zafer kazanmış bir edayla, elinde torba, ona bakıyordu. Torbayla bir şeyler yapması gerektiğini düşünüyor, ama ne yapacağını bilemiyordu. Ve ağabeyinin tekliflerine açık olduğu her halinden belliydi.

Kahveye Arif Bey’den önce gelmiştim. Kıyıya yakın bir masaya oturdum. Arif Bey’i görünce gülümseyerek ayağa kalktım; el sıkıştık.

Arif öğretmen otuz yaşlarında, açık renk saçlıydı; hatta koyu saçlıların bol olduğu ülkemizde ona sarışın bile denebilirdi. Bıyığı, saçlarının rengindeydi; ince, bakımlı ve kibardı. Elindeki kitabı masamızın üzerine bıraktı. Yolda geçen zamanını kitap okuyarak değerlendirmiş olmalıydı.

Oturduktan hemen sonra servis yapan genç geldi ve hiçbir şey söylemeden öylece yüzümüze baktı; yüz ifadesi ve duruşuyla, belli ki siparişimizi bekliyordu. İki çay söyledik. Arif öğretmenin, “Sizin ihlamur içeceğinizi sanıyordum,” sözleri üzerine ikimiz de gülümsedik.

Deniz otobüsü iskelesi tam karşımızdaydı. İskeleye gelen her deniz otobüsünden yüzlerce insan iniyor, birkaç dakika sonra, iskelede bekleyen yolcular inen yolcuların yerini almak üzere gemiye biniyorlar ve gemi kısa bir anonstan sonra hareket ediyordu.

Güneşli bir gündü. Oturduğumuz masanın yarısı güneşteydi. Ben gölge kısıma oturmuştum. Kesme şekerler plastik kutular içinde örtüsüz masaların üstüne konmuştu. Birkaç kâğıt peçete rüzgârın etkisiyle yerlerde uçuşuyordu. Rüzgâr biraz kuvvetli esince kâğıt peçeteler denize sürükleniyordu. Daha önce de bu parkta kitap okurken dikkatimi çekmişti; insanlar, çikolata, şekerleme gibi yiyeceklerin ambalajlarını masalarının üzerine bırakıyorlar ve rüzgâr bu döküntüleri alıp denize savuruyordu. Bu durum kimsenin umurunda değildi.

Arif öğretmen denize doğru sürüklenen bir kâğıt peçeteyi aldı, masanın üzerindeki kitabının altına sıkıştırdı. Arif öğretmene içim yeniden ısındı; onu sevmiştim.

Tanişıyoruz

“Evet, Arif Bey, birkaç dakika konuşmak istiyordunuz,” diye söze başladım. “Şimdi birkaç dakikadan daha çok zamanımız var. Sizinle saat dörde kadar kalabilirim. İki saat zamanımız var.” O da, bir an önce konuşmaya başlamak ister gibi hemen yanıtladı:

“Doğan Bey, bana ayırdığınız bu zaman için teşekkür ederim. Sizinle bu kadar süre konuşabileceğimi hayal dahi etmiyordum. Çok mutluyum. Sizinle konuşabilmemin benim için anlamı büyük.”

“Öğretmen olduğunuzu, öğretmenliğe inandığınızı, ama mutsuz olduğunuzu söylemişsiniz.”

“Evet. Öğretmenliği istediğim için seçtim. Ama şimdi, öğretmenliği seçmekle aptallık yaptığımı düşünmeye başladım. Kaybolmuş gibiyim. Neden aptal hissettiğimi, neden kaybolmuş hissettiğimi de pek bilmiyorum.”

“Nerelisiniz?”

“Eskişehirli'yim.”

“Eğitiminizi nerede yaptınız?”

“Eskişehir'de liseyi bitirdim. Ege Üniversitesi'nde yüksek tahsilimi yaptım.”

“Kaç yıllık öğretmensiniz?”

“Beşinci yılımdayım.”

“Ne zamandan beri aptal olduğunuzu düşünmeye başladınız?”

“Üç yıl önce böyle düşünmeye başladım, son iki yıldır bu duygu git-tikçe arttı.”

“Ne oldu Arif Bey? Herhalde durup dururken aptallık yaptım diye düşünmediniz; bazı olaylar, gözlemler, düşünceler sizi bu duyguya götürmüş olmalı.”

“Evet, öyle oldu.”

“‘Öyle oldu,’ demekle ne kastettiğinizi biraz açar mısınız?”

Çaylar geldi. İkimiz de birer şeker attık, karıştırdık; birer yudum aldık. O cıvıldaayan gözler durgunlaştı, bir ara daldı Arif Bey; sonra yeniden canlandı, bana baktı, gülümsedi; gülümsemesinde hafif bir utangaçlık vardı. Anlatacaklarının beğenilmeyip yargılanacağı kuşkusunu içinde, kaygıyla içini çekti. Utangaç bir gülümsemeyle konuşmaya başladı:

“Annem ve babam benim öğretmen olmamı istemediler. İşletmecilik, bilgisayar mühendisliği, elektronik mühendisliği gibi, piyasada talep edi-

len mesleklerden birini seçmemi istemişlerdi. Ben öğretmen olmakta ısrar ettim.”

“Neden?”

“Sizin kitaplarınızı okuduğum zaman şunu gördüm: Toplumumuzda anababalık konusunda önemli aksaklıklar var. Bu aksaklıkların büyük bir kısmı öğretmenler tarafından giderilebilir diye düşündüm.”

“Anababaların eksikliklerinin bir kısmını belki bir derece giderebilirsiniz, diye düşündünüz.”

“Evet, Doğan Bey.”

“Ama, umarım şunun bilincindedesinizdir; anababaların evde çocuklarına verdikleri eğitim, birçok yönden okuldakinden farklı içerik ve kapsamı oluşturur. Yani siz, hiçbir zaman öğrencilerin anası ve babası yerine geçemezsiniz. Ne var ki çocukların sağlıklı gelişimi yönünden önemli katkılarda bulunabilir, değerli hizmetler sunabilirsiniz.”

“Doğan Bey, özellikle ilköğretim bana anlamlı bir hizmet olanağı olarak gözükmüştü.”

“Şimdi hizmet olanağı olarak gözükmüyor mu?”

“Hayır, artık öyle düşünmüyorum.”

“Niçin?”

“Her şeyden önce bazı öğretmenlerin öyle düşünmediğini gördüm. Benim ilk meslek aylarımda şevkimi, heyecanımı, coşkumu en çok yadırgayanlar okulumdaki bazı tecrübeli öğretmenler oldu. Ben öğretmenliğe büyük bir hizmet olanağı diye bakarken onlar öğretmenliğe, ‘çaresizlikten yapılan bir meslek’ olarak bakıyorlardı.”

“Mesleğe neden öyle baktıklarını onlara sordunuz mu?”

“Sormaz olur muyum, sordum tabii. Bizim toplumda eğitimin, bilginin bir değeri olmadığını, öğretmenin ancak lafta değerli olduğunu, aslında öğretmenlere ne anababaların, ne toplumun, ne de devletin değer verdiğini söylediler. Okulların durumu, yönetim tarzı, verilen maaş, yöneticilerin öğretmenlerle ilişkisinin sertliği ve ‘evet efendimcilik’, anababaların çocuklarının gelişimine gösterdiği duyarsızlık, onların şevkini kırmış.

“Şimdi onlar ‘geçim için öğretmenlik’ yapıyorlar. ‘Gelişim için öğretmenlik’ hayalden ibaret diyorlar. Evli değilken, aile geçindirmekten veya öğrenciyken insanın rahat rahat hayal kurabildiğini, ama aile kurup gerçek yaşamın içine girince, hayallerin sadece hayal olduğunu anlayacağını söylüyorlar.”

Durdu; bir süre düşündü, daha sonra konuşmaya devam etti:

“Ve ‘hayal içinde bir ömür geçiremeyeceğimi, benim de nihayet gerçeği anlayacağımı,’ belirtiyorlar. Galiba ben de anlamaya başladım.”

“Ama öyle anlaşılıyor ki bu gerçeği anlamaya başlamanız sizi pek mutlu etmiyor.”

“Hayır! Mutlu etmiyor! Bir kere bunun bizim gerçeğimiz olduğunu kabul etmek benim için zor. İkincisi, eğer bu bizim toplumun gerçeği ise, bu gerçek içinde öğretmenlik mesleğini seçmem hakikaten aptallık. Bunu görememek de büyük bir safdillik. Bu kadar enayi olduğumu kabul etmekte de zorlanıyorum. Sözün kısası berbat bir durumdayım.”

“Anlıyorum.”

“Bunu duyduğuma sevindim; çünkü ben artık kendimi anlamıyorum.”

“Arif öğretmenim... size Arif Bey yerine, Arif öğretmenim demek geldi içimden, izin verir misiniz?”

“Yani öğretmenliği kabul etmemi mi istiyorsunuz?”

“İster kabul edin, ister etmeyin. Benim umurumda olan o değil. Benim önem verdiğim, sizin ilk başta öğretmenliğe bakış tarzınızdaki niyetiniz, motivasyonunuz. Bu niyetle siz, ‘gelişim için öğretmen’ olmaya hak kazanmışsınız. Başkası ne derse desin, siz bir öğretmensiniz.”

“Peki, kendimi niye aptal hissediyorum? Kafam niye karışık?”

“Büyük resmi göremediğiniz, geniş çerçeveyi çizemediğiniz için. ‘Gelişim için öğretmenliğin’ yapıldığı bir bağlam içinde ‘gelişim için öğretmenliği’ yorumlamaya çalışıyorsunuz. ‘Gelişim için öğretmenlik’ bambaşka bir yaşam felsefesi. Böyle bir yaşam felsefesinin sınırları içinde siz Arif öğretmensiniz. Ve Arif öğretmenle tanıştığım için kendimi şanslı hissediyorum.”

“Sağ olun Hocam.”

“Bu yaşam felsefesi belirginleştikçe, bu yaşam felsefesinin temelleri atıldıkça, neden böyle düşündüğümü siz de anlamaya başlayacaksınız. Ama izin verin bir gözlem yapayım burada; seminerden sonra benim birkaç dakikamı istediğinizde, size, ‘Arif Bey, bu birkaç dakika içinde konuşulacak bir konu mu?’ diye sormuştum. Umarım konunun birkaç dakika içinde konuşulacak bir konu olmadığını şimdi görüyorsunuzdur.”

“Evet, görüyorum. Ama herhalde sizden saatler isteyemezdim.”

“Tabii, haklısınız. Geniş kapsamlı bir etkileşim, bir sohbet içinde bu konuyu ele alalım istiyorum. Ne dersiniz?”

“Ben seve seve saatlerimi veririm. Ama size yük olmak, sizin değerli zamanınızı almak istemem; bunun tedirginliği içindeyim.”

“Arif öğretmenim, bu sohbetin yaratacağı yolculuk, benim için de anlamlı. Bu sohbette, sizin gelişiminiz kadar benim gelişimim de söz konusu olacak. İkimiz de öğretmeniz ve bana öyle geliyor ki ikimiz de arayış içindeyiz. Ve öğretmen olmak isteşimizimizin temelinde bizim çocuklarımız var; onlara ulaşmak, onların olabildiğince gelişmeleri, olabildiğince mutlu bir yaşam oluşturmaları var.”

“Peki Hocam, nereden başlayalım?”

“Şimdi ve buradan başlayalım.”

“Yani nasıl? Anlayamadım.”

“Şimdi ve burada olup bitenden.”

“Şimdi ve burada benim kafamın karışıklığından, kendimi aptal hissedişimden söz ederek başladık.”

“Evet, ondan başlayalım.”

“Siz, ‘Arif öğretmenim’ diyerek beni onurlandırdığınızdan beri, eskisi kadar aptal, saf, enayi hissetmiyorum kendimi.”

“Peki, bu gözlem size ne diyor?”

“Kendimi eskisi kadar aptal hissetmeyişim mi?”

“Evet.”

“Demek ki düşündüğüm kadar aptal değilmişim, diyorum kendime.”

“Niçin?”

“Çünkü size, sizin düşüncenize değer veriyorum, saygı duyuyorum.”

“Niçin?”

“Öğretim üyesisiniz. Çok sayıda bilimsel araştırmanız var. Kitaplarını yayımlandı ve okuyucuların beğenisini kazanmış durumda. Sizi birkaç kez televizyonda beğeniyle izledim. Siz bu toplum için değerli bir insanınız. Ve böyle bir insanın bana değer vermesi, benim de kendimi değerli görmeme yol açıyor.”

“Arif öğretmenim, öğretmenliği hizmet olanağı için seçtiğinizi söylemişsiniz.”

“Evet.”

“‘Şimdi hizmet olanağı olarak gözüküyor mu?’ diye sormuştum. O zaman; ‘Hayır, artık öyle düşünmüyorum,’ demişsiniz. ‘Niçin?’ diye sor-

duğumda, ‘Her şeyden önce öğretmenlerin öyle düşünmediğini gördüm,’ diye başlayan bir açıklama getirdiniz. ‘Her şeyden önce,’ diye başlamanız dikkatimi çekti. Sizin meslekle ilişkinizi etkileyen, öğretmenlerin dışında başka kişiler, olaylar ya da etkenler oldu mu?’

“Evet, oldu. Üniversitede okurken oldukça yakın ilişki kurduğum, beğendiğim bir kız arkadaşım, öğretmen olmakta ısrar ettiğim için benimle evlenmek istemedi, şimdi bir elektronik mühendisiyle evli.”

“Oldukça geleneksel düşünce içinde sıkışıp kalmış bir kız arkadaşınız varmış. Öğretmen olmak istediğiniz için sizi takdir edecek birçok aydın genç kadın olduğundan eminim. Herhalde, henüz onlardan biriyle tanışma olanağı bulamamışsınız.”

“Henüz öyle bir imkân bulamadım. Pek arayış içine girdim de denemez. İki yıl önce kiralık ev ararken, bir ev sahibi, öğretmen yerine ticaretle uğraşan bir başkasına evini vermeyi yeğledi. Kendisiyle konuştuğum zaman, ‘Siz öğretmensiniz, kirayı vermekte zorlanabilirsiniz!’ diye, kaygısını açıkça yüzüme söylemekten çekinmedi. Kendi annem ve babam, yeteneklerime uygun bir meslek seçmediğim için beni hâlâ eleştirirler. Lisedeki arkadaşlarım, benimle alay ederler, ‘Çok safsın lan sen. Millet kendi çıkarı peşinde cebini dolduruyorken, sen onların lafına kanarak, memleket çocuklarına kendini adamışsın. Bu kafayla senin burnun daha çoook sürtülür. Kendini düşünmüyorsun, ama bil ki ilerde onlar senin çocuklarını düşünmeyecek,’ diyorlar.”

“Arif öğretmenim, izin ver bir manzara çizeyim. Bu manzara içinde kendinizi nasıl hissettiğinizi bana söylemenizi isteyeceğim.”

Varsayalım ki...

Manzara şu: “Varsayalım ki ailelerin çocuklarını yaşama tam hazırlamadığını, onları geliştirmediklerini kamu, medya, hükümet anlamış durumda. Biz biliyoruz ki bu eksikliği gidermenin en iyi yolu anababaları eğiterek onları geliştiren anababalar haline getirmek. Ama bunu yapmak güç; büyük planlama, organizasyon, takip, eğitim stratejisi ve en önemlisi, uzun zaman ister. O nedenle, varsayalım ki çocukların ailede bulamadığı eğitimi, gelişimi, yaşama hazırlamayı okulda öğretmenlerin yapabileceğini anlayan bir toplumla, bir yönetimle karşı karşıyayız.

“Varsayalım ki bu anlayış her yerde yaygın; özellikle, öğretmenler ara-

sında. Öğretmenler kendilerine toplumun en değerli elemanları olarak bakıyorlar ve ‘biz bu toplumun geleceğinin mimarlarıyız,’ diyorlar.

“Öğretmenliğe büyük bir hizmet olanağı diye bakarak öğretmen olduğunuz için meslektaşlarınız sizi kutluyorlar. Bir insanın yaşamının bundan daha anlamlı olamayacağını söylüyor, parası pek iyi olmasa dahi en doyurucu, en anlamlı, en coşkulu mesleklerden birini seçtiğiniz için sizi övüyorlar. Üniversitedeki kız arkadaşınız, öğretmen olduğunuz için sizi takdir ediyor ve hayranlık duyuyor. Anneniz ve babanız, ‘Oğlum, sen daha çok para kazanacak meslekler seçebilirdin ama hiçbir meslek, öğretmenlik kadar anlamlı ve doyurucu olamazdı. Seni kutlarız,’ diyorlar. Lise arkadaşların, ‘Arif seninle gurur duyuyoruz. İçimizde en anlamlı mesleği sen seçtin. Para önemli ama anlamlı bir hizmet yaptığın duygusu daha da önemli. Seni takdir ediyoruz,’ diyorlar...”

Ben konuşmamı sürdürürken Arif öğretmen gülümseyerek önüne bakıyordu.

“Ne demek istediğinizi anlıyorum, Doğan Bey.”

“Ben yine de size soracağımı sorayım. Varsaymış olduğumuz bu ortamda da, yine sizin aklınız karışır, öğretmen olmaya karar verdiğiniz için kendinizi aptal, safdil hisseder miydiniz?”

“Sanırım hissetmezdim. Demek ki ben, kendi mesleğimi değerli görüp görmeyeceğime karar verirken, başkalarının tepkisini, değerlendirmesini esas alıyorum.”

“Bu ‘başkası’ kategorisine ben de giriyorum.”

“Anlayamadım Hocam.”

“Sizi, ‘Arif öğretmenim’ diyerek onurlandığımdan beri, kendinizi eskisi kadar aptal, saf, enayi hissetmediğinizi söylemişsiniz. Çünkü bana, benim düşünceme değer verdiğinizizi, saygı duyduğunuzu söylemişsiniz. ‘Niçin?’ diye sorduğumda, öğretim üyesi olduğumu, bilimsel araştırmalarımın olduğunu, kitaplarımın yayınlandığını, vb. şeyler söylemişsiniz. Ve, ‘Böyle bir insanın bana değer vermesi, benim de kendimi değerli görme yol açıyor,’ demişsiniz.”

“Şimdi anladım.”

Sustu. Uzun süre suskun kaldık.

Karşıdan, beyaz kasketli, yetmiş yaşlarında bir adam, kendisinden biraz daha genç gösteren, altmış yaşlarında başı örtülü bir kadının koluna girmiş geliyordu. Birlikte, park tarafından kahveye doğru, ağaçların ara-

sından yavaş yavaş yürüyorlardı. Yaşlı adam ceketinin içine beyaz uzun kollu bir gömlek, keten pantolon, keten ayakkabı, kadın ise uzun bir palto giymişti. Onları izlerken kafamda bir senaryo canlandı: Adam bir bürokrat olmalıydı ve otorite kurduğu bir çalışma ortamında korkulan, saygı duyulan bir kimse gibi davranmaya alışmıştı. Şimdi, pek önemsemediği, zayıf gördüğü kadının koluna yaslanmak zorundaydı. Geçirdiği felçten sonra artık kendi başına rahat yürüyemiyordu.

Garsonu aradı gözlerim ve göz mesajımı alan farklı bir garson geldi bu kez. Otuz yaşlarında, kırçıl saçlı, ciddi görünüşlü, sağlıklı biriydi. Önü gri, kolları ve arkası siyah renkte, önden düğmeli, uzun kollu bir gömlek giymişti. İnce ketenden bol bir pantolonu vardı, pantolonunun arka cepleri bir şeylerle doldurulmuş gibi şişkindi. Bir neskafe ve su istedim. Arif Bey yine çay tercih etti. Garson, “Sütlü mü olsun?” diye sorarken, ‘siz buranın yenisisiniz galiba’ der gibi bakıyordu. Saygılı bir tavırla yanımdan ayrıldı.

Arif Bey, “Bunu aştığımı sanıyordum,” diyerek konuşmaya başladı ve devam etti: “Ama ortamın gerçekleri yavaş yavaş beni etkisi altına aldı, herhalde.”

“Daha önce söylediğimi yeniden söyleyeceğim. Büyük resmi göremediğiniz, geniş çerçeveyi çizemediğiniz için, ‘ortamın gerçekleri’ sizin gerçekleriniz haline geliyor. ‘Geçim için öğretmenliğin’ yapıldığı bir bağlam içinde ‘gelişim için öğretmenliği’ yorumlamaya çalışıyorsunuz. Halbuki, ‘gelişim için öğretmenlik’ bambaşka bir yaşam felsefesi.”

Garson istediklerimizi getirmiş ve masamıza bırakmıştı. “Afiyet olsun,” dedi ve uzaklaştı. Arif Bey çayına bir şeker atıp karıştırırken, ben de kahvemden bir yudum aldım.

Anlam Arayışı

“Arif Bey, biraz anlam arayışından söz etmek istiyorum çünkü o sürecin tam içindesiniz.”

“Evet, ben de öyle görüyorum.”

“Sanırım psikoloğa gidişinizin temelinde de bu var.”

“Haklısınız. Ama üzülererek söyleyeyim, gittiğim psikolog bu konuda bana pek yardımcı olamadı.”

“Belki de kendisinin anlam arayışına da yardımcı olamayan bir psikoloğa gittiniz.”

SAVAŞCI kitabında, anlamlı ve coşkulu
bir yaşam için savaştıktan söz ediyoruz.
Söz ediyorum değil, söz ediyoruz; çünkü kitabı
Arif Bey'le beraber oluşturduk.

Arif Bey kimdir?

Arif Bey, bu kitapta benimle konuşan bir sınıf
öğretmeni. O beni bulmadı, aslında ben onu buldum.
Uzun zamandır öğretmenlere ulaşmak, onlarla bir
diyalog başlatmak gereksinmesi duyuyordum.
Arif Bey'i böyle bir arayışın sonucunda buldum.

Arif Bey'in yüreğinde sıkıntı var. Çabalıyor.
Anlamak istiyor, yapmak istiyor. Destek bulamıyor.
Ve yalnız!...

Doğan Cüceloğlu (1938-2021) psikoloji eğitimi aldı,
yirmiden fazla kitap yazdı, ülke çapında seminerler
verdi ve televizyonda uyumlu aile yaşamı, bireysel
farkındalık ve bütünlük içinde yaşama gibi
konularda konuşmalar yaptı. Hayatını her insanın
içindeki potansiyele hizmet etmeye adanmış olan
Cüceloğlu'nun en büyük arzusu, çocukların mutlu,
sağlıklı ve bilge yetişkinler olarak gelişmelerine yardımcı olmaktır.
Onun en popüler eserlerinden biri olan *Savaşçı*'nın bu yirmi beşinci
yıldönümü özel basımını sunmaktan gurur duyuyoruz.

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-2170-8

9 789751 421708

KDV'den muaftr